

Commerce - Papers - II

ws Feb. 22/07 197

Con-66-JL-710-07.

Part 07

(मराठी रूपांतर)

- सूचना : (१) कोणतेही सहा प्रश्न सोडवा.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

१. (अ) व्यवस्थापन या संज्ञेची व्याख्या लिहा. हेन्री फेयॉलची व्यवस्थापनाची तत्त्वे स्पष्ट करा.
(ब) व्यवस्थापन कला की शास्त्र आहे ? चर्चा करा.
२. (अ) नियोजनाचे घटक स्पष्ट करा.
(ब) संघटनेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
३. (अ) विभागीकरण म्हणजे काय ? विभागीकरणाचे आधार कोणते ?
(ब) समन्वयाचे संघटनेतील महत्त्व स्पष्ट करा.
४. (अ) अधिकार प्रदान म्हणजे काय ? अधिकार प्रदान कार्यक्षम कसे करता येईल ?
(ब) नेतृत्वाच्या निरनिराळ्या शैली थोडक्यात स्पष्ट करा.
५. (अ) प्रभावी नियंत्रणाच्या आवश्यक बाबी कोणत्या ?
(ब) मॅस्लोचा मानवी प्रेरणा व मानवी गरजा विषयक सिध्दांत स्पष्ट करा.
६. (अ) कर्मचाऱ्यांच्या भरतीचे निरनिराळे मार्ग स्पष्ट करा.
(ब) मनुष्यबळ विकासातील प्रशिक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
७. (अ) कर्मचारी व्यवस्थापनाची कार्ये कोणती ?
(ब) कामगारांची बढती व बदल्या का आवश्यक असतात ?
८. (अ) श्रमिकावर्त म्हणजे काय ? श्रमिकावर्तीचे परिणाम स्पष्ट करा.
(ब) निवड प्रक्रियेतील टप्पे स्पष्ट करा.
९. (अ) कामगार गैरहजेरीच्या विविध कारणांचे वर्णन करा.
(ब) भारतीय व्यवस्थापकापुढील आव्हाने कोणती ?

१० कोणत्याही चारावर टिपा लिहा :-

- (अ) सारणी संघटन (ड) कार्यात्मक संघटन
(ब) कर्मचाऱ्यांचे मनोबल (इ) विकेंद्रिकरण
(क) कार्यप्रेरणांचे प्रकार (फ) नियंत्रणकक्षा.

२०

Con.66-07.

JL-710

(3 Hours)

[Total Marks : 100]

N.B. (1) Attempt any six questions.

(2) Figures to the right indicate full marks.

1. (a) Define the term 'management'. Explain Henri Fayol's principles of management. 8
(b) Is management an art or science ? Discuss. 8
2. (a) Explain the components of planning. 8
(b) Explain the characteristics of an organisation. 8
3. (a) What is departmentation ? Explain bases of departmentation. 8
(b) Explain the importance of co-ordination in an organisation. 8
4. (a) What is delegation of authority ? How can the delegation of authority be made effective ? 8
(b) Explain in brief different styles of leadership. 8
5. (a) What are the requirements of effective control ? 8
(b) Explain the theory of Maslow about the human needs and motivation. 8
6. (a) Explain the various sources of recruitment. 8
(b) Explain the importance of training in manpower development. 8
7. (a) What are the functions of personnel management ? 8
(b) Why are promotions and transfers necessary ? 8
8. (a) What is labour turnover ? Explain the effects of labour turnover. 8
(b) Explain the steps in selection process. 8
9. (a) Describe the various causes of labour absenteeism ? 8
(b) What are the challenges before Indian Manager ? 8
10. Write short notes on any four :- 20
(a) Matrix organisation.
(b) Morale of employees.
(c) Types of motivation.
(d) Functional organisation.
(e) Decentralisation.
(f) Span of control.

[TURN OVER]